

Denk aan het milieu. Denk na voor je print!

Wat de uitkomst ook wordt, het Schotse referendum zal diepe kloven slaan

Lieven Buysse

11/09/14 - 06u00

Lieven Buysse doceert Britse cultuur aan de Letterenfaculteit van de KU Leuven in Brussel.

"Met een nipte meerderheid wordt de wil van bijna de helft van de Schotse bevolking genegeerd", schrijft hij.

De aanvankelijk bijzonder comfortabele voorsprong voor de tegenstanders van Schotse onafhankelijkheid is de afgelopen weken zodanig geslonken dat in sommige peilingen de voorstanders inmiddels voorop liggen. Waar is het foutgelopen?

Als de huidige peilingen kloppen, wordt het een nek-aan-nekrace. Dat betekent dat Schotland hoe dan ook met een kater zal wakker worden

Uiteraard wordt de No-campagne zelfgenoegzaamheid verweten. Na de gunstige peilingen in het voorjaar vertrouwden Alistair Darling en de zijnen erop dat de Schotten wel zouden inzien dat ze geen voordeel konden halen uit een afsplitsing van het Verenigd Koninkrijk. Better together! Alleen moest het echte debat op dat moment nog afgetrapt worden.

In dat debat hamert No vooral op de zwaktes in de argumenten van Yes. Hoe zou Schotland zijn zaakjes als onafhankelijke staat geregeld krijgen? Denk maar aan het onzekere lidmaatschap van de EU, de keuze voor de Britse pond als officiële munteenheid, de toegang tot instellingen zoals de BBC waar ook Schotten zich sterk mee identificeren, enzovoort. Die strategie is kwetsbaar gebleken, want ze voert de Britse politiek indirect als een boeman op: dit zijn maar heikele kwesties als Westminster ze heikel maakt. Het is de Britse regering die een veto kan uitspreken tegen EU-lidmaatschap, een muntunie kan weigeren, de BBC uit Schotland kan terugtrekken.

Aan de andere kant slaagt de Schotse eerste minister Alex Salmond er steeds beter in om op zijn minst de indruk te wekken dat geen enkel probleem onoverkomelijk is. Hoe vaak veel van zijn alternatieve scenario's ook mogen zijn, het idee dat Schotland zijn plan wel zal trekken, volstaat om de No-strategie te ondermijnen en het vertrouwen in eigen kunnen bij veel Schotten aan te wakkeren.

De campagne was tot nu toe zeer zakelijk, zonder allusies op een roemrijk verleden of op traumatische periodes van onderdrukking. Daar zijn Schotten wellicht te nuchter voor. Het Schotse nationalisme heeft ook geen traditie van een identiteitsdiscours, al was het maar omdat de Schotten behoorlijk wat vrijheid hebben om die identiteit te beleven. Centraal in de Yes-campagne staan economische argumenten. Schotland wordt naar voren geschoven als een landsdeel dat meer bijdraagt aan de Britse economie dan het terugkrijgt. Een onafhankelijk Schotland kan zelf bepalen hoe het zijn inkomsten besteedt, met de aanzienlijke energierijkdommen voor de Schotse kusten als aantrekkelijkste hap.

Complexe prognoses

Dat verhaal verkoopt makkelijker dan dat van het No-kamp. Na de onafhankelijkheid zou de hele context van de Schotse economie veranderen. De Britse economie werkt sterk geïntegreerd over de landsdelen heen. Inschatten wat de effecten zouden zijn van nieuwe

landsgrenzen die schotten zouden optrekken in bijvoorbeeld marktregulering, internationaal handelsverkeer en fiscaliteit, is lastig. Complexe prognoses vallen bovendien een pak moeilijker te verkopen bij het grote publiek, en kunnen snel als paniekzaaijerij weggezet worden.

Laten we vooral ook de negatieve invloed van de huidige Britse regering niet vergeten. Schotland stemt traditioneel links, wat het sociaal-democratische Labour en de (jawel, linkse) Scottish National Party er de belangrijkste partijen maakt. De Conservatieve Tories, die de leiding hebben over de coalitieregering in Westminster, vaardigen maar één Schots parlamentslid af naar het Britse parlement. De Schotten voelen daardoor niet de minste affiniteit met wat er in Westminster beslist wordt.

Integendeel, de prioriteiten die Schotland stelt, worden genegeerd, zo is het algemene aanvoelen. Zo zouden de plannen van de regering-Cameron te veel focussen op besparingen, en dan vooral in de gezondheidssector en de sociale zekerheid, wat de socialewelvaartsstaat al te veel zou aantasten. Bij elke interventie van David Cameron komen de stekels overeen in Schotland, en dus bleef hij lange tijd op de achtergrond.

Nu de peilingen echt de verkeerde kant uit dreigen te gaan, veranderde hij van tactiek, zij het voorzichtig. Na een gezamenlijk initiatief van de leiders van de drie grote partijen om naar Schotland te trekken, volgde voorlopig enkel een eerder emotionele cry from the heart die niet ingaat op het eigenlijke debat. Een referendum in het tijdperk van voormalig Labourpremier en Schot Gordon Brown had er helemaal anders kunnen uitzien.

Onbesliste kiezers

Het voorstel dat minister van Financiën Osborne afgelopen weekend lanceerde om Schotland na het referendum meer bevoegdheden te geven, wordt nu afgedaan als een doorzichtige paniecreactie op tegenvallende peilingen. Dat klopt niet helemaal - echt nieuw was het niet - maar bij een afgetekende voorsprong voor het No-kamp was het niet weer bovengehaald. De kans is groot dat het rabiate voorstanders van onafhankelijkheid verder sterkt in hun overtuiging.

Belangrijker is wat het effect zal zijn op het aanzienlijke contingent onbesliste kiezers, die gemakshalve uit de meeste peilingen geweerd worden. Als dat kiespubliek hoofdzakelijk een eerder gematigde mening is toegedaan, zou het voor hen de doorslag kunnen geven om toch maar te gaan stemmen, en dan wel tegen de volledige onafhankelijkheid. En zo zou het alsnog het tij kunnen keren voor de No-campagne.

Als de huidige peilingen kloppen, wordt het een nek-aan-nekrace. Dat betekent dat Schotland hoe dan ook met een kater zal wakker worden, want met een nipte meerderheid wordt de wil van bijna de helft van de Schotse bevolking genegeerd. Als No het haalt, blijft Schotland bij het Verenigd Koninkrijk maar met het vooruitzicht op een verdere uitbreiding van de bevoegdheden dat het zelf kan uitoefenen. Als Yes het haalt, betekent dat de onafhankelijkheid van een verscheurd land. De Britse bookmakers beleven ongetwijfeld gouden tijden.
De Persgroep Digital. Alle rechten voorbehouden.